

ANDRA PRIS
BONNIER CARLSENS
STORA
MANUSTÄVLING

NINA & WILLEM
KÄLLMODIN
SALEN

LÄRARHANDLEDNING

BONNIER
CARLSEN

LÄRARHANDLEDNING SALEN

Hej! Vi är glada att du vill jobba med Salen i din klass, och som lite hjälp på vägen har vi gjort den här lärarhandledningen. I den finns det förslag på hur ni kan arbeta med boken före, under och efter läsningen. Framförallt är den förankrad i kursplanen i svenska för läsåren 4–6, men på slutet finns också några uppgifter och diskussionsunderlag som är knutna till kursplanen i historia. Boken lämpar sig bäst att jobba med i åk 4–6.

I Lgr 11 står det bland annat i kursplanen för svenska att:

Genom undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt tal- och skriftspråk så att de får tilltro till sin språkförmåga och kan uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften. Det innebär att eleverna genom undervisningen ska ges möjlighet att utveckla språket för att tänka, kommunicera och lära.

Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa och skriva. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur man formulerar egna åsikter och tankar i olika slags texter och genom skilda medier. Undervisningen ska även syfta till att eleverna utvecklar förmåga att skapa och bearbeta texter, enskilt och tillsammans med andra.

Eleverna ska även stimuleras till att uttrycka sig genom olika estetiska uttrycksformer. Vidare ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om hur man söker och kritiskt värderar information från olika källor.

Genom undervisningen i ämnet svenska ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att:

- * Formulera sig och kommunicera i tal och skrift
- * Läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften
- * Anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang
- * Urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer
- * Söka information från olika källor och värdera dessa

I kursplanen för historia står det bland annat:

Undervisningen ska stimulera elevernas nyfikenhet på historia och bidra till att de utvecklar kunskaper om hur vi kan veta något om det förflutna genom historiskt källmaterial och möten med platser och människors berättelser. Eleverna ska genom undervisningen även ges förutsättningar att utveckla förmågan att ställa frågor till och värdera källor som ligger till grund för historisk kunskap. Undervisningen ska vidare bidra till att eleverna utvecklar förståelse för att varje tids människor måste bedömas utifrån sin samtids villkor och värderingar.

Genom undervisningen i ämnet historia ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att:

- * Använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder, händelser, gestalter, kulturmöten och utvecklingslinjer
- * Kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap
- * Reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv
- * Använda historiska begrepp för att analysera hur historisk kunskap ordnas, skapas och används

I de förslag på uppgifter som finns i den här lärarhandledningen får eleverna utveckla sin förmåga att kommunicera och uttrycka åsikter kring en text, uppfatta vad som sker såväl på som mellan raderna, skapa och bearbeta egna texter, uttrycka sig i andra kreativa former samt söka och värdera information. De ges också möjlighet att reflektera över genre och typiska kännetecken, samt miljö- och karaktärsbeskrivningar i skönlitteratur.

Utöver det går det också att använda boken och uppgifterna i handledningen för att utveckla elevernas förmåga att använda källor för historisk kunskap, värdera dem samt att sätta den historiska kunskapen i sammanhang och hjälpa eleverna att förstå likheter och skillnader i levnadsvillkor nu och då.

Snabbfakta om Salen

- * Skriven av Nina Källmodin och Willem Källmodin, som är mamma och son.
- * Utspelar sig på landsbygden i Sverige i nutid.
- * Handlar om de tre barnen Lo, Johanna och Harry som precis har börjat i femman och upptäcker att det finns en gömd sal på deras skola.
- * Första delen i en trilogi som följs av Torpet och Källaren (utgivning hösten 2021, samt våren 2022).
- * Kom på andra plats i en stor manustävling som anordnades av förlaget Bonnier Carlsen.
- * Finns även som ljudbok och e-bok.

Sammanfattning av Salen

De tre eleverna Lo, Johanna och Harry har sett fram emot att det nya skolbiblioteket ska vara färdigt när de kommer tillbaka efter sommarlovet för att börja femman. Men istället möts de av en riven vägg och en avspärrad byggarbetsplats.

Trots att ingen arbetare är på plats tycker Lo att något rör sig därinne. När de smyger in för att undersöka saken hittar de en dörr som varit dold bakom en gammal bokhylla, och innanför dörren en övergiven skolsal.

I samma stund som de öppnar dörren börjar märkliga och otäcka saker hända. Det verkar som att någonting har släppts ut från salen. Nu måste de tre barnen försöka få stopp på den övernaturliga kraften innan det går riktigt illa!

Samtidigt så tampas de med samma problem som många andra mellanstadiebarn: klasskompisar som inte är schyssta, familjebekymmer och rädslan för att bli lämnad ensam och utanför.

Diskussion före, under och efter läsning

Titta på omslaget utan att läsa baksidestexten. Vilken typ av bok är Salen? Varför tror ni det? Ger titel och bild några ledtrådar? Vad tror ni ska hända i boken?

Läs baksidestexten. Var det som ni trodde eller blev ni överraskade av något?

Vad har ni nu för förväntningar på boken innan ni påbörjar läsning?

Förslag på frågor att samtala kring under läsningen:

- * Var det något i det du läst som var svårt att förstå?
- * Är det något speciellt du gillar eller ogillar i det du har läst hittills?
- * Blev du överraskad av något som hände?
- * Om du hade hamnat i samma situation som Lo, Johanna och Harry är i nu, vad tror du att du hade gjort?
- * Tänk på antingen Lo, Johanna eller Harry. Varför reagerar hen som hen gör i det här kapitlet? Skulle du ha reagerat likadant?
- * Hur mycket har du fått veta om vad som händer i salen? Vad har du inte fått veta?
- * Uppfattar du några ledtrådar om vad som ska hända längre fram?
- * Vad tror du kommer att hända nu?

FÖRSLAG PÅ FRÅGOR ATT SAMTALA KRING EFTER LÄSNINGEN:

- * Sammanfatta boken tillsammans. Vad hände i början, mitten och slutet?
- * Vilka problem/hinder uppstod längs vägen?

- * Vem är berättaren i texten. Vad får vi veta om hen?
- * Vilka andra personer är viktiga i berättelsen? Kan du berätta något om dem?
- * När och var utspelar sig handlingen? Hur får du reda på det?
- * Vilken karaktär tycker du mest om och minst om? Varför?
- * Om du hade skrivit boken, hade du gjort något annorlunda? Vad och hur?
- * Vad skulle du säga att det är för typ av bok? Har du läst något liknande förut? Vad tycker du om den här sortens böcker?
- * Hur skulle du ha reagerat om du hittat ett gömt rum på skolan?
- * Hur påverkades du av dina förväntningar, det ni pratade om innan läsningen? Var boken som du hade förutspått?
- * Var det något i boken som var oklart, som du inte fick svar på?

Vilka är karaktärerna?

Gör en gemensam mindmap på tavlan över de viktigaste karaktärerna. Vad har de för egenskaper, vad gillar de/vad ogillar de, vad drömmer de om osv.

Prata om vad ni har fått för inre bilder av karaktärerna. Deras utseende beskrivs ingenstans, har du ändå skapat dig en tydlig bild av hur de ser ut? Jämför med klasskompisarna. Varför tror du att du föreställt dig karaktärerna just såhär? Har dina klasskompisar fått en annorlunda bild?

Spela upp en scen som ni alla kommer överens om, välj en ur boken eller hitta på en egen, där ni är varsin karaktär från Salen. Försök att sätta er in i hur just din karaktär skulle agera, reagera och prata. Turas om så att hela klassen får prova på, eller genomför övningen i små grupper.

Skriv en kort text där det istället för Lo är Noah som berättar om vad som hänt på skolan. Välj till exempel händelsen när han får boken i huvudet eller när utställningen i Kristinas sal invigs på slutet av boken. Hur skulle han beskriva det? Vad känner och tänker han?

Att bygga upp en text

Den här uppgiften är tänkt att göras ett steg i taget, så att eleverna får träna sig i att gå från en grundidé till att utveckla berättelsen med gestaltning och dramaturgi. Författare bearbetar sina texter i flera omgångar från det första utkastet till färdig bok.

I Salen är själva grunden för historien att barnen upptäcker ett dolt utrymme på skolan. Nu ska du få skriva en egen text utifrån samma idé:

Steg 1: Berätta i text om när du hittar ett gömt rum någonstans. Var finns det? Hur går det till när du upptäcker det och vad hittar du därinne? Är du ensam eller är ni flera?

Författare använder sig av alla sinnen för att beskriva och få miljöer att kännas levande. Därför ska du gå tillbaka till texten du precis skrev och lägga till saker som får läsaren att känna att hen är med på plats:

Steg 2: Beskriv med alla dina fem sinnen hur det är när du kommer in i det gömda rummet. Hur luktar det, hur känns det, hur låter det, hur ser det ut, känner du någon smak i munnen? Tänk på att en smak inte behöver komma av att du äter något i matväg. Du kan exempelvis känna blodsmak om du biter dig i läppen så hårt att den spricker, eller smaken av jord eller grus om det rasar ner från taket i en grotta och hamnar i ditt ansikte.

Alla historier behöver ett problem. Om allt bara flyter på och löser sig direkt så blir det inte särskilt spännande. Därför ska du nu lägga till följande i din berättelse: ”Dörren stängs bakom mig med en smäll och jag hör hur någon andas precis intill mig, i mörkret.”

Steg 3: Vad ska du göra nu? Hur kommer du ut därifrån? Vem är det mer som finns i det mörka rummet? Hitta på en lösning och skriv ett slut där allt ordnar sig.

Jämför och titta på genre

Gör ett Venn-diagram där ni jämför Salen med en annan skönlitterär bok ni har läst. Antingen gemensamt i klassen, om ni har läst andra böcker tillsammans, eller var och en för sig. Vad finns det för likheter? Vad finns det för skillnader? Varför tror du att det är så?

Vad för typ av bok är Salen respektive den andra boken?

Diskutera vilka typiska markörer som brukar finnas med i spökhistorier. Vilka finns i Salen? Är det några som inte finns med som du tycker borde ha varit med? Har du läst liknande böcker?

Skriv ett brev till författaren/författarna

Den här uppgiften ger eleven en möjlighet att reflektera över boken i skriftlig form:

Salen är skriven av en mamma och en son. Välj en av författarna att skriva ett brev till, eller välj att skriva till båda. I brevet skriver du vad du tyckte om Salen och varför, vad den fick dig att känna och vad du tyckte om karaktärerna. Var det något du kände igen dig i? Var det något som var konstigt? Vad gillade du mest och vad gillade du minst?

Hur levde Kristina?

Kristina blir inlåst och bortglömd när skolan stänger för potatislov. Ta reda på vad potatislov är. Vad tänker du om att barn fick vara borta från skolan för att hjälpa till med arbete hemma istället? Skulle du kunna tänka dig att det var så nuförtiden? Varför/varför inte? Vad skulle du i så fall behöva hjälpa till med?

Kristina föddes i slutet av 1930-talet, alltså för nästan hundra år sedan. Hur tror du att hennes liv utanför skolan såg ut? Vad hade barn för rättigheter och skyldigheter? Hur tänker du att möjligheterna för Kristina skiljer sig från möjligheterna du har nu? Hade det varit någon skillnad om Kristina hade varit en pojke? Om hon hade varit född i en rik familj?

Läraren Jemina pratar om att matsalen inte funnits på skolan från början, utan att barnen tog med sig mat att äta vid bänkarna. När var det här? Varför var det så?

På de här sidorna går det att läsa mer om när och hur det började serveras skolmat i Sverige:

SKOLMATENS HISTORIA - STOCKHOLMSKÄLLAN

Här finns det recept på mat som Kristina skulle ha kunnat få serverad i skolan. Tycker du att någon av maträtterna låter goda? Hade du själv ätit det? Varför tror du att just de här maträtterna serverades?

RECEPT PÅ SKOLMAT FRÅN 40-TALET I SKELLEFTEÅ - SKELLEFTEÅ KOMMUN (SKELLEFTEA.SE)

Undersök din skolas historia

Gör som Lo, Johanna och Harry och forska om din skolas historia. Fundera först över vilka källor ni kan använda. Ta till exempel reda på: När byggdes den? Har den alltid sett ut som den gör nu? Vilka olika klasser har gått där? Se om det går att hitta gamla papper eller foton, i arkiv eller online, som kan hjälpa er att skapa en bild av hur skolan var från början, till exempel vilka som jobbat där och vad eleverna fick göra på lektionerna. Diskutera de likheter och skillnader ni hittar.

Hur hade det varit att gå på skolan i en annan tid? För 20 år sedan, eller 100? Och om skolan inte fanns då, fundera på var barnen som bor där du bor i så fall gick i skolan. Bodde det inte så många barn där då? Eller fick de resa långt till skolan?